

GROFT ER GODT

SVINEPRODUCENTER GIVER INSPIRATION OM
BRUG AF GROVFODER TIL SLAGTESVIN

Kontaktinfo
Tove Serup, SEGES Økologi Innovation, Skejby
tos@seges.dk

Marie Lund Buus, Udviklingscenter for
Husdyr på Friland, Randers
mabu@udviklingscenter.com

Foto
Marie Lund Buus, Camilla Kramer Udviklingscenter
for Husdyr på Friland

Grafisk design
MAOL Grafisk Design

Tak til
Økologiske svineproducenter Rud Bruun, Preben Drastrup,
Mads Kristensen, Poul Pedersen og Thorbjørn Sørensen og
Frilandsgrise producent Jan Gram Pedersen

Indhold

Grovfoder til slagtesvin	2
Grovfodertyper og forbrug	4
Udfodring	6
Udfodringssted og inventar	8
Opbevaring	10
Kvalitet	11
Mere viden	13
Gode råd fra praksis	14

Grovfoder til slagtesvin

”Grovfoder er en helt naturlig del af hverdagen - regel eller ej”.
Det er fællesnævneren i svarene fra interview af seks svine-
producenter.

Her i hæftet kan du få inspiration ved at læse om erfaringer
med grovfoder til slagtesvin.

Producenternes udsagn om grovfoder til slagtesvin

- Organiser opgaven, så det bliver så nemt som muligt
- Grisenes ædelyst og nysgerrighed giver arbejdsglæde
- Grovfoder giver trivsel og adspredelse for grisene
- Grovfoder har positiv effekt på grisenes adfærd
- Tildeling af grovfoder gør det nemt og hurtigt at lave tilsyn
- Grovfoder tilfører mikronæringsstoffer
- Grovfoderet skal være friskt
- Det skal være kortsnittet og 1. slæt, fordi det forekommer
sødere end efterfølgende slæt
- Ensilagen må ikke være for tør
- Alle grise bør have grovfoder!

Grovfoder – hvorfor?

Grises store nysgerrighed og høje aktivitetsniveau er en meget karakteristisk del af deres naturlige adfærd. Grovfoder er velegnet som stimuli i grisens nærmiljø og imødekommer deres behov for beskæftigelse og adspredelse. I en del tilfælde kan det tilmed forebygge u hensigtsmæssig adfærd. Afhængig af type og kvalitet kan grovfoder bidrage med næringsstoffer og bakteriekulturer, der er med til at stabilisere mave-tarmsundheden.

Grovfoder er en vigtig del af at differentiere frilands- og økologiske grise fra indendørs produktion.

Hæftes indhold

Grovfodertype og forbrug – udfodring – udfodringssted/inventar – opbevaring - kvalitet. De praktiske erfaringer er suppleret med facts om kvalitetskriterier for en god ensilage. Derudover er producenternes ønsker til mere viden nævnt.

Hæftet er udarbejdet i et samarbejde mellem SEGES Økologi Innovation og Udviklingscenter for Husdyr på Friland.

Grovfodertyper og forbrug

Der er mange forskellige grovfodertyper.

Producenternes erfaringer med grovfodertyper

- Størst ædelyst ved frisk græs – derefter kløvergræsensilage
- Tørstofindholdet må ikke være for højt – grisene vil helst æde ensilage med max 25-30 % tørstof
- Grisene har stor ædelyst til roer og f.eks helsæd af sort havre
- Giv gerne grisene forskelligt grovfoder – det giver nyhedsværdi for grisene
- Tænk markplan og sædskifte ind ved valg af grovfodertype.

Eksempler på godkendte grovfodertyper

- Frisk græs (afgræsning / høstet)
- Græsensilage
- Byg/ærtelhelsæd
- Majshelsæd
- Anden helsæd

- Roer
- Andre rodfrugter
- Hø

Vær opmærksom på, at halm (inkl. frøgræshalm), brød, grønpiller og roepiller ikke er godkendt som grovfoder til økologisk produktion.

Frøgræshalm er godkendt som grovfoder til produktion af Frilandsgrise.

Der er stor forskel på forbruget af grovfoder pr. gris hos de interviewede svineproducenter. Den tildelte mængde pr. slagtesvin pr. dag varierer fra 100 g – 1000 g.

Wrapballe

Udfodring

Udfodring af ensilage kan ske på forskellige måder. Udfodringsmetoden vil ofte være bestemt af staldindretning og pladsforhold.

Producenternes erfaringer med udfodring

- Gør det til en rar opgave at give grovfoder – afse tid til at iagttage grisene
- Benyt udfodringen af grovfoder som en mulighed til at tilse grisene – grisene kommer når der tildeles grovfoder
- Brug minibigballer hvis du udfodre manuelt – de er lettere at skille ad end rundballer

Tildeling af grovfoder med sækkevogn

Udfodres grovfoder (minibigballer) manuelt, er et godt råd, at placere ballen på en bjælke så den deler sig af sig selv

“

Afse tid til at iagttage grisene

Strømaskine tildeler grovfoder

Minilæsser fylder grovfoderhæk

Udfodringssted og inventar

Overvej om grovfoderet skal tildeles inde, ude, på gulv eller i grovfoderhæk. Valget afgøres af staldens udformning, veje og pladsforhold.

Producenternes erfaringer med udfodringssted og inventar

- Udfodringsstedet og inventaret skal gøre det muligt at tildele grovfoder hver dag – det er vigtigt at det er frisk og hygiejnisk
- Det skal være så nemt som muligt at tildele grovfoder – undgå tungt manuelt arbejde
- Grisene skal æde op en gang i døgnet – det minimerer behovet for rengøring
- Tildel grovfoderet når grisene er aktive – det reducerer risikoen for halebid
- Tildel grovfoder hvor der er fast gulv/opsamlingsbakke

“

Tildel grovfoderet når grisene er aktive – det reducerer risikoen for halebid

Grovfoderhæk med opsamlingsbakke

Tildeling af grovfoder i dybstrøelse

Grovfoderhæk ophængt

Opbevaring

Der er flere måder at opbevare grovfoder på; wrap, stak og kule. Wrap er populært, da man kan åbne små portioner ad gangen. Stak er billigere end wrap, men bør kun benyttes, hvis der anvendes større mængder hver dag. Kule benyttes til rodfrugter.

Producenternes erfaringer med opbevaring

- Wrap er dyrt at lave, men er en løsning, hvis man skal bruge mindre portioner
- I mindre besætninger kan det være svært at bruge nok wrap pr. dag. Det er svært at holde lufttæt efter åbning
- Wrapballe bliver nemt beskadiget ved flytning – huller skal lappes
- Det er vigtigt at hegne stak/wrap af for skadedyr (f.eks. råvildt) og sætte net over for at undgå at fugle ødelægger emballagen
- Udfordringen ved stak er, at lave den så smal, at der bruges nok pr. dag
- Opbevaring af rodfrugter i kule kræver viden og indsats om en nøje temperaturregulering

Beskadiget wrapballe - hullerne bør lappes

“ Stil krav til kvaliteten – analyser grovfoderet

Kvalitet

Typen og kvaliteten af grovfoder har betydning for grisenes ædelyst. Stil krav til kvaliteten af grovfoder, uanset om det er egenproduktion eller indkøbt.

Indenfor kvægproduktion er grovfoder en selvstændig disciplin. Der arrangeres grovfoderekursioner, foretages græsmålinger, analyser og slættidspunkter følges nøje. Den viden kan svineproducenter også have glæde af. Læs mere på Landbrugsinfo.dk – søg ”grovfoder”.

Begynd med at sikre kvaliteten. Derefter kan der udvikles og eksperimenteres med type, så der opnås det produkt, der passer på den enkelte bedrift. Kvaliteten afhænger af en række faktorer i forbindelse med produktionen og resultatet kan fastlægges ved en analyse.

Produktion og kvalitet

Tørstofindhold

Høst afgrøden så tørstofindholdet bliver 25-30%. Tag en håndfuld græs og vrid det som en klud. Når der ikke kan vrides fugt af afgrøden, men hænderne bliver fugtige er tørstofindholdet ca. 30 %.

Snitlængde

Jo kortere snitlængde jo nemmere komprimeres ensilagen, hvilket er med til at sikre en god kvalitet. Kort snitlængde gør det lettere at skille ensilagen ad.

Komprimering

Jo mere plantematerialet kan presses sammen/luften presses ud, jo bedre forløber fermenteringen.

Hygiejne

Undgå at der suges sand, muldvarpeskud eller døde dyr (mus/harekillinger/rådyr kid m.m.) med i materialet.

Emballering

Vær omhyggelig med at få emballeret helt lufttæt og spar ikke på antallet af lag plastic ved wrapning.

Begræns varmedannelse

Varmedannelse begrænses i wrap og stak ved at minimere ilttilførslen.

Stakken må ikke være bredere end der dagligt kan tages 20 cm. Det bedste er at anvende en blokskærer, som laver et skarpt snit, men det belaster investeringsbehovet.

Kvalitetskriterier ved analyse

En række analysetal viser, hvorvidt det er lykkedes at lave en god kvalitet. I det følgende er klassiske analyseværdier omtalt med græsensilage som eksempel.

Tørstofprocent. Svin foretrækker grovfoder, der er forholdsvis fugtig – typisk et tørstofindhold på 25 – 30 procent.

pH på ca. 4 – fortæller at fermenteringsprocessen er forløbet optimalt

Mælkesyreindhold på ca. 5 – er en detailoplysning om fermenteringsprocessen. Sikrer en god konservering

Eddikesyreindhold på ca.1 - er en detailoplysning om fermenteringsprocessen. Sikrer en god konservering

Smørsyreindhold så lavt som muligt og under 0,1 % af tørstofindholdet - er en detailoplysning om fermenteringsprocessen. Et højt indhold er et tegn på forekomst af anaerobe bakterier (uønsket)

Ammoniakindhold så lavt som muligt og under 8 – viser i hvor høj grad proteinet er nedbrudt (uønsket)

Ethanolindhold under 1 % af tørstofindholdet - er en detailoplysning om fermenteringsprocessen.

Gærsvampe under 100.000 pr. gram frisk ensilage. Et højere niveau er tegn på varmedannelse (uønsket)

Skimmelsvampe helst 0 og max. 5.000 pr. gram ensilage – kan medføre toxforgiftning

Smudsgrad (hygiejne). Der er et naturligt askeindhold på 8 – 9 procent afhængig af type. D.v.s. et højere askeindhold er et tegn på at der er jord/sand iblandet

Vær opmærksom på tallene kan have et andet niveau hvis der er tale om andre typer ensilage

Kilde: Dyrkning af grovfoder, Landbrugsforlaget 2005

Mere viden

Producenternes ønsker til mere viden

- En foderhæk hvor grovfodertype, snitlængde og tremmeafstand tilpasses hinanden
- Løsninger der reducerer spild, herunder en velfungerende foderhæk
- Erfaringer om grovfoder fra økologi, friland og indendørsproduktion samles
- Årstidsbestemte grovfodertyper
- Ny viden om roer til grise
- Fuldfoder til grise
- Viden om, hvad der afgør grisenes ædelyst til grovfoder

I projekt ”Fodring af økologiske grise – bedre økonomi og miljø” arbejdes der bl.a med grovfoder

Læs mere om grovfoderproduktion

www.landbrugsinfo.dk – søg ”grovfoder”

Gode råd fra praksis

- Organiser opgaven med grovfoder – jo mere overkommelig jo større arbejdsglæde
- Afsæt tid til at iagttage grisenes adfærd – det giver arbejdsglæde
- Brug grovfoder aktivt til at påvirke grisenes adfærd - udnyt grisenes døgnrytme
- Reducer spild ved at tildele grovfoder af god kvalitet - god optagelse minimerer spild
- Tildel grovfoderet, hvor der er fast gulv/opsamlingsbakke, så det ikke falder direkte i gyllekanalen
- Tænk markplanen ind ved valg af grovfodertype eller samarbejd med en kvægproducent
- God ensilagekvalitet er et håndværk. Søg viden om hvordan.
- Det er ofte en rigtig god løsning at samarbejde med en kvægproducent

Grise æder gerne grovfoder

“

Alle grise bør
have grovfoder!